

Lausunto Pohjois-Savon hyvinvointialueen palvelujärjestelmän uudistuksen luonnokseen

Kunnanhallitus 29.04.2024 § 80
121/00.04.02/2024

Valmistelija

kunnanjohtaja Henri Ruotsalainen, 040 488 3011, henri.ruotsalainen@lapinlahti.fi

Pohjois-Savon hyvinvointialue on pyytänyt lausuntoa Pohjois-Savon hyvinvointialueen (HVA) aluehallituksen 28.2.2024 § 55 päätöksestä koskien palvelujärjestelmän uudistusta.

Palvelujärjestelmän uudistamisesta on tietoa HVA:n verkkosivuilla: pshyvinvointialue.fi/palvelujärjestelmän-uudistus. Valmistelu on perustunut muun muassa seuraaviin aineistoihin:

- Pohjois-Savon hyvinvointialueen strategia
- Pohjois-Savon hyvinvointialueen palvelustrategia
- Pohjois-Savon hyvinvointialueen tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma
- Pohjois-Savon hyvinvointialueen hyvinvointikertomus
- Pohjois-Savon hyvinvointialueen kiinteistöjen kuntokartoitus
- Pohjois-Savon väestöennusteet
- FCG: palvelutarpeen ennusteet, 2022 ja 2023
- FCG: vastaanottotoiminnan selvitys 01/2024
- THL: hyvinvointialueiden arviointiraportti

Lausunnot pyydetään toimittamaan 30.4.2024 mennessä Pohjois-Savon hyvinvointialueen kirjaamoon, kirjaamo@pshyvinvointialue.fi

Liitteenä palvelujärjestelmän uudistuksen luonnos, lisäykset ja korjaukset palvelujärjestelmän uudistukseen ja aluehallituksen pöytäkirjanote 28.2.2024 § 55.

Lapinlahden kunnan lausunto Pohjois-Savon hyvinvointialueen palveluverkkosuunnitelmaan

Lapinlahden kunta sitoutuu Pohjois-Savon hyvinvointialueen (HVA) kanssa tehdyn yhdyspintasopimuksen tavoitteisiin. Lapinlahti haluaa tehdä rakentavaa yhteistyötä HVA:n kanssa, ja nyt sen muodostaessa toimintamallejaan ja palveluverkkoaan, on kuntien näkemykset otettava huomioon tiiviimmin valmistelussa. Myös vaikuttavuuden arviointi eri ikäisten käyttäjäryhmien näkökulmasta on puutteellinen.

Ensimmäisenä Lapinlahden kunta muistuttaa sote-uudistuksen tavoitteista. Tavoite oli vahvistaa perustason terveydenhoitoa, mutta se onkin nyt ensimmäinen leikkauskohde. Palveluverkkosuunnitelma tulee palauttaa uudelleen valmisteltavaksi, jolloin neljä kokonaisuutta, eli (R1) vastaanottotoiminnan ja alueellisen erikoissairaanhoidon sekä aikuissosiaalityön uudistus, (R2) osastohoidon, asumisen ja kotiin vietävien palveluiden uudistus, (R3) perhe- ja vammaispalveluiden uudistus, sekä (R4) erikoissairaanhoidon ja Kuopion yliopistollisen sairaalan (KYS) uudistus käsitellään yhtenä kokonaisuutena. Kokonaisuutena käsittelyä puoltaa mm. se, että suurimmat kuluerät ovat erikoispalveluissa perusterveydenhoidon sijaan, ja koko terveydenhoidon operatiivinen toiminta (sisältäen katkeamattomat hoitoketjut, hoidon jatkuvuuden sekä johtamisen) tulee tarkastella kokonaisuutena. Eri kokonaisuuksien irrallisessa käsittelyssä on riski osaoptimoinnista, joka aiheuttaa koko ketjussa hukkaa ja viivettä.

Toisekseen Pohjois-Savon HVA:n suunnitelma palveluverkon tulevaisuudesta on Lapinlahden osalta huono: kaikissa vaihtoehdoissa Varpaisjärven terveysasema lakkautuisi ja Lapinlahden terveyskeskus muuttuisi sote-asemaksi, jossa olisi toimintaa viitenä päivänä viikossa. Vuodeosasto lakkautuisi, ja jo ennen sitä loppuisi akuuttitoiminta. Pahimmillaan hoitoon tai laboratoriotutkimuksiin pääsy vaikeutuu. Siitä voi aiheutua raskaamman ja kalliimman hoidon tarve kuin mitä alun pitäen olisi

vaadittu. Tällöin säästöt tilavuokrissa saattavat kostautua moninkertaisesti kalliimpina hoitoina tai KELA-taksikustannuksina.

lisalmen sairaalan perusterveydenhuollon yöpäivystyksen loppuessa tulee alueen sote-palvelujen saatavuuden turvaamiseksi sekä ihmisten terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseksi ilt- ja viikonloppuaikaista vastaanottoa jatkaa Lapinlahdella, mikä helpottaisi KYS:n sairaalapäivystysten ruuhkia.

On pelättävissä, että vuodeosastohoidon osalta suunnitelmat tähtäävät sen keskittämiseen KYS:iin. Taloudellisesti se on täysin kannattamatonta, koska se edellyttäisi uusien sairaansijojen rakentamista samalla kun jo olemassa olevat tilat jäisivät useissa kunnissa tyhjilleen.

Sote-kiinteistöt ja vastuu niihin kohdistuvan rahoitustaakan hoitamisesta kuluu kunnille, vaikka kiinteistö jäisi tyhjilleen. Lapinlahden kunnan vuokratulot sote- ja pela-kiinteistöistä vuonna 2023 olivat 2 859 000 euroa, mikä oli 8,8 % kunnan käyttötuloista. Kunnallisveroksi muutettuna se vastaa 1,7 % kunnallisveroprosenttiyksikköä. Lapinlahden sote- ja pela-kiinteistöjen poistamaton hankintameno vuoden 2023 lopussa oli noin 17 000 000 euroa, joten jokainen keskittämisen myötä tyhjäksi jäävä sote-kiinteistö on kunnalle erittäin iso taakka ja tulojen menetys.

HVA:n palvelujen kilpailuttaminen on johtanut Lapinlahdella suurelta osin mielenterveyspalvelujen alasajoon. Erinomaisesti toimineelle kuntoutuskoti- ja päiväkeskustoiminnalle sekä ryhmä- ja tukiasumispalvelulle asetettiin hintakatto niin alhaiseksi, ettei toimintaa pyörittäneet yrittäjät, eivätkä muutkaan yrittäjät, voineet jättää tarjoutua. Toiminnassa tulisi huomioida myös inhimillinen näkökulma varsinkin mielenterveyspotilaiden kohdalla, sillä toiminnan päättyessä asukkaat ovat siirretty pois kotipaikkakunnaltaan ympäri maakuntaa.

Muutoksia palveluverkkoon on perusteltu paitsi säästöillä, myös henkilöstöpulalla. Lapinlahden kunta on aikaisemmin saanut työntekijöitä kaikkiin perusterveyden palveluihin kunnan molemmissa kirkonkylissä. HVA ei ole tehnyt lakkautettaviksi esitettyjen terveyspalvelujen henkilöstölle kyselyä siitä, ovatko he halukkaita siirtymään töihin toiselle paikkakunnalle vai etsivätkö muita töitä. Jo ennen palveluverkkouudistusta HVA suunnittelee lääkärien iltavastaanoton lopettamista useilla paikkakunnilla, mikä olisi mahdollisesti myöhemmin vuodeosastojen lakkauttamisen peruste.

Osa nykyisistä palveluista on suunniteltu korvattavaksi ns. liikkuvilla palveluilla ja digipalveluilla. Osalle asiakkaista näistä voi olla hyötyä. Digipalveluja tulisi suunnata käyttäjille, joilla on siihen parhaat taidot ja yhteydet, jolloin se vapauttaisi resursseja tarpeellisiin fyysisiin palveluihin. Tärkeää olisi saada erityisesti sairaaloiden ja sote-keskusten lähellä asuva nuori ja koulutettu väestö käyttämään laajasti digitaalisia palveluja, eikä ajatella niitä vain poistuviksi esitettyjen yksiköiden vaihtoehtona. Perusasia on, että ihmisen pitäisi päästä paikalla olevan hoitohenkilökunnan vastaanotolle kohtuullisessa ajassa omassa lähitaajamassaan. Liikkuvilla palvelumalleilla voidaan tuoda erikoispalvelut lähelle asukkaita.

Pohjois-Savon tasapainoisen kehityksen ja kuntatalouden kannalta ei ole oikein lakkauttaa palveluja ja tyhjentää kiinteistöjä seutukaupungeista ja kirkonkylistä, jos se samalla merkitsee yhä uusien keskittävien investointien toteuttamista, sekä työpaikkojen ja toimeliaisuuden siirtymistä investointien mukana.

Kunnilla on edelleen lukuisia tärkeitä tehtäviä. Jos kunnat onnistuvat koulutuksessa, ympäristö- ja asumispalveluissa, elinkeinojen ja työllisyyden alueella sekä kulttuurin, terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä, tämä vähentää hyvinvointialueiden tulevia kustannuksia. Vastaavasti hyvinvointialueen palveluverkostolla, investoinneilla ja palvelukyvyllä on olennainen vaikutus kuntien vetovoimaan asuin ympäristöinä ja koko maakuntamme houkuttavuuteen uusien asukkaiden ja yritysten kannalta.

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää

antaa lausuntonaan yllä olevan.

Päätös

Kunnanhallitus päätti

antaa lausuntonaan yllä olevan lisäämällä siihen seuraavan kannanoton:

Kuntalaisten palvelujen turvaamiseksi Lapinlahden kunta vastustaa jyrkästi Lapinlahden terveyskeskuksen akuuttisairaanhoidon ja vuodeosasto toimintaan suunniteltuja heikennyksiä sekä Varpaisjärven terveysaseman lakkauttamista.

Pöytäkirjamerkintä: Kunnanhallituksen varapuheenjohtaja Terttu Ruotsalainen ja valtuuston puheenjohtaja Minna Rissanen poistuivat esteellisinä (yleislausekejäävi) kokouksesta asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi.